

**S. Danguolė Gervytė RA.
Prisikėlimo eskizai iš Pumpėnų
2006-04-12**

Seku paskui brolių Stanislovą ir rūsį. Iš kitos namo pusės. Ten yra krosnis, į kurią kasdien sumeta glėbelį sausų malkų, o ant viršaus drėgnesnių. „Kitaip nedega“, – paaiškina brolis Stanislovas, iš Buenos Airių atvažiuavęs prieš kelėtą mėnesių. Tikrasis jo vardas Estanislao, o pavardė Mikalonis – išduoda kilmę. Tai išsikūnijusio Žodžio kongregacijos misionieriai. Čia ne Argentina, ne amžina vasara. Reikia dar ir prieš Velykas kūrėti krosnį. Ir net kelis kartus per dieną. Eidama pašale pamatau ant takelio susirangiusį žaltį. Toks pusmetrinis. Šokteliu, bet nespiegiu. Nors baisiai bijau šliužų. (Nuo pat vaikystės, dar tada, kai vyresni mokiniai mums, mažėms, kolūtkio talkose mesdavo varles už apykaklių, išmokau nespiegti. Nes kuo labiau spiegsi, tuo daugiau varlių kratysi iš už striukės. Taip juk kibindavo panas. Tada nelabai suprasdavau. Tiesiog bijojau varlių.) Peržengiu tą gyvį. Perbėga šiurpuliukas, bet atsigręžusi apžiūriu, kas tai. Atrodo žaltys: geltonos ausytės, ir visas toks žalvarinis blizga pavasario saulėje. Ak, tu žalty! Nebijosiu tavęs. Nepasiduosiu spindintiems kerams... Nuseku paskui brolių į rūsį. Gal tik atidžiau aplink takelį apsidairydam, ar dar koks nevinguriuoja, nešildo savo odos iššliaužęs iš po išalusio pamato. Protėviai pagony pasakytų, kad geri namai, jei po jų pamatu žaltelis įsisukęs. Broliai tik šypsosi, kai mudu su kolega, garso režisieriumi, juos šviečiame apie senąjį „tikrąjį“ lietuvių tikėjimą. Po to klausia – ar todėl aš neišsigandau. Gal lietuviai žalčius kaip šunis namuose laiko? Ne. Nelaiko. Ir pienu negirdo. Ne visi jie pavojingi. Bet vis tiek ir to nepavojingo į rankas nė už ką neimčiau. Bet nespiegiu, pamačiusi ant tako žaltį. Ak, tu žalty! Turiu tam priežastį. Ne iš senojo tikėjimo.

Klausiu kunigo Stanislovo, ar jis nesijaučia vienišas šiame kaime. Juk toks jaunutis. Net man pasidaro motiniškai gaila. Tai įsivaizduoju, kiek kaimo moterėlių bando „įsisūnyti“ tuos jaunus kunigėlius. „Ne“, – sako. O po to priduria, kad buvo gerai pasirengęs misijoms, taip pat jie visada remiasi vienas kitu bendruomenėje. Po to, žiūrėdamas pro mokyklos langą, sako, kad tik dabar pamatė lietuvišką protėvių žemę, kai atvažiavo, – ji buvo po sniegu. Kai žiūri ir nežinai, kad po tuo baltumu yra žemė, reikia tikėti. Remtis tikėjimu. Štai tau tokia ir teologija. Kai nematai, tiki. O vieną rytą, po gero nakties lietaus, žiūrėk ima ir atsiveria prieš akis juodos žemės lopas. Tada tu išvysti tai, kuo tikėjai. Vien dėl to prasminga viltis tuo, ko nematome.

Per Mišias Pumpėnų bažnyčioje nužiūrėjau vieną jaunuolį chore, po to šventoriuje pričiuopau. (Taip žurnalistas renka sau „medžiagą“ – maniau, tiks. Jaunas, o kaime gyvena, kad ir atostogų grįžęs...) Tik ne atostogauti parvažiuavęs Justinas. Jis po studijų Kauno žemės ūkių akademijoje grįžo į Pumpėnus. Tėvas užrašė žemę, ir ūkininkaus visi kartu. Nupasakojo mums vaikigaliai, kad Jankevičių ūkis netoli, pora kilometrų už kaimo – į kairę, o po to – į dešinę. Sukame į kairę, į dešinę ir atsiveria gražiai sutvarkytas aplinka. Įtariame – gal čia kokio girininkija. Lentelė „Tvarkingiausiai sodybai“. Pirmame kieme švaru, jau vis šapai po žiemos sušlavinėti, kitame – sustatyti padargai, kad neužgriozdintume pirmojo, – paaiškina Jankevičius vyresnysis. Apvaikštome. Įsilyja geras lietus. Tegul lyja, rugiai po žiemos bunda per tokį lietų.

Susėdame prie stalo, dar ne velykinio, bet su kumpiu, su šeiminkės raugintais agurkais ir vyšnių „kompotėliu“, taip šeiminkas vadina kelerių metų senumo vyšnių vyną. Šeiminkai mūsų klausia, ko mes į tuos Pumpėnus atsibeldėme. O aš sakau: „Priskėlimą norėjome nufilmuoti“. Pati suprantu, kad kvailai atsakiau. (Bet čia ne „kompotėlis“ kaltas) Dar jokiame, net geriausiam žurnalistui nepavyko nufilmuoti riedančio akmens ir pergalingai išžengiančio iš kapo Išganytojo. Ir nepavyks. Ne dėl to, kad prieš du tūkstančius metų nebuvo kamerų, o todėl, kad Priskėlimas nepasiduoda kameroms. Jį reikia kontempliuoti. Įžiūrėti, kaip į tą saulės spindulį, lydėjusį mus „rūkuotų“ pavasarinį *Via Baltika* keliu. Kaip reikia įsižiūrėti ir išlaukti pirmo juodo žemės lopinėlį po žiemos. Prisimenu kažkada skaitytą Č. Milašiaus eilutę: kantrybė yra meilės matas. Vyresnysis Jankevičius sako, kad jo dėdė, amžiną atilsį kunigas Lipniūnas, buvo tikras kunigas. Kad tokių kunigų mums reikia, kurie visiškai atsiduoda Dievui ir žmonėms, kurie kantriai dirba ir tiki tuo, ką daro. Tikriausiai ūkininkas supranta „iš vidaus“, ką reiškia pridėjus ranką prie arklės nesidairyti atgal. Kantriai. Visus metus, o po to kitus dirbti žemę ir laukti.

Užsukame pas skulptorių Kęstutį Krasauską. Gyvena jis sodyboje, kurios važiuodamas *Via Baltika* keliu negali nepastebėti, nes gal tik vienintelis toks stogas Lietuvoje: mėlynas su Europos sąjungos žvaigždutėmis. Sodyboje, kurią kadaise nusipirko už studento santaupas, gyvena, kaip jis pats sako, su šešiomis moterimis: žmona, keturios dukterys ir Beatricės Grincevičiūtės trijų metrų ūgio skulptūra, kuri turėjo stovėti dainininkei skirtame muziejuje, bet taip ir liko dailininko dirbtuvėse. Prikėlė Kęstutis tą sodybą iš mirties, iškilojo kiekvieną lentą kaip Rumšiškėse, pakeitė sutręšusius, impregnavo, ir dar nežinau, ką darė, kad tik tas namas stovėtų. Ir stovės. Aš tuo net neabejoju, nes visa šeimyna tiki, jog čia jie turi gyventi. Kad visas gyvenimas yra nuolatinės Mišios. Žmona Virginija pasakoja: tik susituokę jie nuomavo kažkokį kampą Vilniuje, jų langas buvo trečias nuo Aušros vartų. „Ar valgai, ar drabužius lygini, ar skaitai, ar lovoje guli, sugaudžia vargonai, po to tilindžioja varpeliai skelbdami pakylėjimą. Pradžioje nežinodavome, ką daryti: gal viską mesti, negali tęstis banali kasdienybė per patį pakylėjimą. Po to supratau, kad ne tik per Mišias reikia išgyventi pakylėjimą, o visas gyvenimas yra nesibaigiančios Mišios, perkeitimas nesibaigianti mirties ir Prisikėlimo paslaptis“. Pumpėnuose, Pasvalio rajone, jau nebėra sniego. Moterėlės šlavinėjasi aplinkui namus. Be striukų, tik keliais megztiniais apsimūturiausias. Jau nei guminių, nei veltinių nebereikia. Su kaliošėliais, o vilnonės kojines tik sausų pavasario šapelių prisivėlusios. Vienuolyno kaimynė sukuria laužą. Dar sunkiai dega, bet tokiu pavasariu pakvimpa. Atrodo, kad reikia tik kuo greičiau į namus bėgti ir kiaušinius marginti. Nors ir niekaip vaikų mokykloje neišskočiau, kas yra bendro tarp Kristaus Prisikėlimo ir dažytų kiaušinių. Bet vis tiek verta juos marginti, gal kad sau primintume apie tą gyvenimo margumą. Kad Prisikėlimas yra šalia, nors kartais toks nematomas, kaip plona adatyte įrėžtas brūkšniukas, o kiek reikia zulinti, kad ne tik į akis, bet ir į širdį, į mintis tas prisikėlimo siūlelis įsirežtų. O po to ant jo gali verti kasdienius Prisikėlimo ženklus.

Tai tik Prisikėlimo bruožai, nors ir toliau Pumpėnuose (kad ir kur tik nuvažiuosi) aplink kaimo barą šlittinėja „apšilę“ vyrai. Jaunimas bėga iš kaimo, kitiems – nieko nebereikia... Prisikėlimo reikia ieškoti. Tai ne žaibas, tai maži saulės spindulėliai. Kęstutis, ant sienos pasikabinęs kryžiaus kelio eskizus, sako, tie būsimi bareljefai turėjo keliauti į vieną Kauno bažnyčią. Bet irgi dar laukia savo dienos. O dabar jie įkvepia kitiems darbams. Nors tik eskizai. Bet geras dailininkas į juos žvelgdamas jau mato, koks bus rezultatas. Taip ir aš sakau sau: likusias dienas iki Velykų bandysiu įsižiūrėti... gal pamatysiu, kaip turės atrodyti mano Mylimasis. Iš tų mažų štrichų. Iš aukštaičių medaus gausumo, nepavojingo žalčiuko, dėkingų vienuolių iš Argentinos, iš mažų lapelių, kurie limpa ant šeiminkės pirštų ir ką tik išvirtų dažytų kiaušinių.